

HÄMEENLINNAN LATU 45 VUOTTA

13.5.2015

Sisältö

Lukijalle

1 Perustaminen

- 1.1 Perustamiskokous
- 1.2 Rekisteröinti
- 1.3 Toiminta käynnistyy

2 Toimintamuodot

- 2.1 Hiihto- ja laturetket
- 2.2 Vaellukset Lapissa
- 2.3 Hiihtoviikot
- 2.4 Patikat
- 2.5 Lentopallo
- 2.6 Pyöräily
- 2.7 Melonta
- 2.8 Soutu
- 2.9 Sauvakävely
- 2.10 Koulutus
- 2.11 Muut harrastukset
- 2.12 Tapahtumat
- 2.13 Muu toiminta
- 2.14 Osallistuminen muiden järjestäjien tapahtumiin
- 2.15 Vapaaehtoistoiminta

3 Toiminnan organisointi

- 3.1 Johtokunta
- 3.2 Järjestötoiminta
- 3.3 Alueellinen toiminta

4 Jaostot

5 Joutsitupa

6 Tiedotus

- 6.1 Kiehininen
- 6.2 Sähköinen tiedotus

7 Finlandia-hiihto

8 Valtakunnalliset leiripäivät

9 Jäsenistö

- 9.1 Jäsenistö ja jäsenmaksu
- 9.2 Talous

10 Nippelitietoa

11 Mikä tekee Hämeenlinnan Ladusta erityisen

- LITTEET
- 1 Hämeenlinnan Ladun johtokunta vuosina 1970 – 2015
  - 2 Hämeenlinnan Ladun jäsenistö vuosina 1970 – 2006
  - 3 Hämeenlinnan Ladun talousarviot ja taseet vuosina 1970 - 2015

LUKIJALLE

Tämä teksti perustuu Hämeenlinnan Ladun pöytäkirjoihin ja niiden liitteisiin yhdistyksen perustamisesta lähtien sekä omiin muistikuviiini Ladun jäsenenä, johtokunnan jäsenenä, puheenjohtajana, oppaana ja naisten kirkkovenejoukkueen vetäjänä sen alkutaipaleella.

Teksti painottuu yhdistyksen alkuvuosiin, mikä on jossain määrin epäoikeudenmukaista myöhempinä toimintavuosina ja niiden toimijoita kohtaan. Painotukseen on syynsä. Yhdistyksen toiminta saavutti nopeasti – alle viidessä vuodessa – lähes täyden laajuutensa. Samojen asioiden kertaaminen vuodesta toiseen väsyttäisi lukijan, kirjoittajasta puhumattakaan.

Jotkut asiat ja päätelmät saattavat sisältää virheitä. Ne aiheutuvat useimmiten siitä, että pöytäkirjassa asia on kirjattu niin kuin se olisi jo tapahtunut vaikka kyseessä onkin vasta suunnitelma. Todellisuus saattaa pilkahtaa vasta vuosien päästä tehdyistä merkinnöistä ja jäädä kokonaan huomaamatta. Virheet ovat siitä huolimatta kirjoittajan, joka ei ole osannut olla kyllin tarkkana tai jonka muisti on hairahtunut.

Tapahtumien ja etenkin toimikausien ajoittamista on myös haitannut se, että toimintavuosi ja kalentarivuosi eivät käyneet yksiin. Toimintaa alettiin raportoida kalenterivuositain vasta 1980.

En ole pitäytynyt tiukkaan asiaan, vaan olen kirjoittanut mukaan sattumuksia vuosien varrelta. Nekin ovat osa yhdistyksen historiaa. Ne erottaa asiatekstistä helposti kirjasinlajista. Olen halunnut ottaa ne mukaan, koska kohta meitä, jotka muistavat, ei enää ole. Muistot ovat enimmäkseen omiani, mutta olen saanut apua myös muilta vanhoilta latulaisilta.

Henkilöitä, jotka ovat antaneet panoksensa yhdistykselle, on lukemattomia. Heidän kaikkien mainitseminen olisi mahdotonta ja joka tapauksessa suuri osa heistä jäisi huomiotta, koska pöytäkirjat kertovat vain pienen osan todellisuudesta. Tekstissä onkin mainittu nimeltä vain ne, joilla on ollut jokin muodollinen asema tai muuten perustavaa laatua oleva rooli yhdistyksessämme. Näistä alkuvuosien tervaskannoista osa on siirtynyt ikuiselle vaellukselle. Mutta muistot elävät.

Hämeenlinnassa 13.5.2015

Helena Manner

Hämeenlinnan Latu vuosina 1970 - 2015

1 Perustaminen

1.1 Perustamiskokous

”Suomen Latu ry:n alainen ulkoilu- ja kuntoliikuntajärjestö Hämeenlinnan Latu perustettiin keskiviikkona, toukokuun kolmantentoista päivänä Suomalaisen Säästöpankin kerhuhuoneessa alkaen kello 19. Hämeenlinnan Latu yhdistyksen piiriin kuuluvat Hämeenlinnan kaupunki ja lähiympäristökunnat. Perustavan kokouksen puheenjohtajana toimi toiminnanjohtaja Lauri Lehto ja sihteerinä kirjaltaja Maire Mäkinen. Kiinnostuneita osallistujia kokoukseen oli saapunut 30 henkeä. Suomen Latu ry:n edustajina läsnä olivat maisterit Juhani Autti ja Jorma Pölönen.”

Näin kirjoitetaan perustamiskokouksen pöytäkirjassa. Perustamista oli valmistellut toimikunta, jonka puheenjohtaja oli Voitto Penttinen. Perustamiskokous pidettiin Suomalaisen Säästöpankin kerhuhuoneessa. Osallistujia oli 50 - 60. Puheenjohtajavaalissa äänet menivät tasan yhden äänestäessä tyhjää. Arpa ratkaisi puheenjohtajuuden Voitto Penttisen hyväksi.

Useat valtakunnallisen keskusjärjestön Suomen Ladun perustajista olivat tai olivat olleet armeijan palveluksessa ja onkin luultavaa, että armeijan miehillä on ollut keskeinen rooli myös Hämeenlinnan Latua perustettaessa, varuskunta-kaupungissa kun ollaan.

1.2 Rekisteröinti

Yhdistysrekisteri-ilmoitus jätettiin heti. Hakemuksen liitteenä on ajan tavan mukaan hallituksen jäsenten ja varajäsenten virkatodistukset, yhteensä 10 kappaletta. Paperit olivat välillä pitkään kadoksissa – ilmeisesti Suomen Ladun toimiston kadottamina. Parin vuoden kuluttua jouduttiin laatimaan uudet hakupaperit ja yhdistys rekisteröitiin lopulta 12. joulukuuta 1972. Se sai numeron 111838.

1.3 Toiminnan käynnistyminen

Toiminta oli vireää. Sitä pyöritti noin 30 hengen ydinjoukko, joka käytti uskomattoman määrän energiaa ja työtunteja toiminnan ja tapahtumien suunnitteluun ja pyörittämiseen. Rahaa ei juurikaan ollut, joten kaikki tehtiin itse. Johtokunta kokoontui tiheästi, kokouksia saattoi olla parikymmentä vuodessa. Lisäksi tulivat jaostojen kokoukset, tapahtumien suunnittelukokoukset sekä itse tapahtumat, joissa johtokunnan jäsenet olivat vetäjinä tai toimitsijoina. Kun samat henkilöt osallistuivat lisäksi alueelliseen toimintaan, Suomen ladun työryhmiin ja valiokuntiin, osallistuivat järjestötoimintaan ja koulutustilaisuuksiin, pitivät yhteyttä sidosryhmiin ja etivät retkiä ja vaelluksia, täytyi vapaa-aika latutoiminnasta varmaankin

täysin. Ei voi kuin ihmetellä, miten aika ja into riittivät.

Ensimmäinen vuosikokous pidettiin 23.11.1970. Puheenjohtaja Penttisen lisäksi toimihenkilöiksi valittiin varapuheenjohtajaksi Allan Vainio, rahastonhoitajaksi Alvar Joutvuo ja sihteeriksi Laila Saarhelo.

2 Toimintamuodot

2.1 Hiihto- ja laturetket

Alusta alkaen toimintaan kuuluivat kaupungin ympäristöä kiertävät laturetket, Ahveniston laturetki vakiintui, samoin laturetket Joutsituvalle. Hyvinä talvina hiihtoretkeä oli ohjelmassa joka viikonlopulle helmi – maaliskuussa. Koska Miemalansalmi vielä jäättyi tuolloin, lenkit kiersivät koko kaupungin ja ulottuivat myös Katiskoskelle ja Suvipieliseen sekä pohjoisessa Retulansaareen. Organisoituihin laturetkiin osallistuivat kaupunkilaisten lisäksi latuyhdistykset läheltä ja kauempaakin. Vuonna 1980 Ahveniston laturetkeen osallistui 1800 henkeä. Laturetkiä häytti kuitenkin melko usein toistuva lumipula. 1985 toimintaa häytti puolestaan kova ja pitkä pakkasjakso parhaaseen hiihtoaikaan. Myös 2010- luvulla on ollut heikkoja talvia, jolloin hiihto- ja pilkkitapahtumia on jouduttu peruuttamaan.

Hiihtomahdollisuuksia avitti suuresti se, että Finlandia- hiihto starttasi Hämeenlinnasta. Kaupunki ylläpiti kaupungin kiertävän latuverkon lisäksi Finlandia-latua Lammille asti. Siitä pääsi sujuvasti sujahtamaan Joutsituvalle mehulle ja kahvittelemaan.

2.2 Vaellukset Lapissa

Lapin vaellukset tehtiin muutaman hengen ryhmissä yleensä Lapin hiihto- ja ruskaviikkojen yhteydessä. Lapinviikoille matkustettiin bussikydeillä. Oppaina toimivat samat aktiivit, jotka pyörittivät muutakin toimintaa. Opastetut vaellukset päättyivät vasta 90-luvulla opaspulaan, kun uusia oppaita ei enää saatu ja vanhat alkoivat luopua – kuka mistäkin syystä.

Muistan ikäni ensimmäisen opastehtäväni, ruskavaelluksen Kevon kanjoniin. Matkassa oli mukana mm keski-ään ohittanut upseeri ja herrasmies sekä reipas niin ikään keski-ään sivuuttanut nainen. Herrasmies veisti heti alkutaipaleella rouvalle koivusta vaellussauvan. Yhden rapaisen puron ylityksessä herrasmies ojensi kätenä rouvalle ja sanoi: ”Annapas mummeli nyt kätesi niin prinssi auttaa sinut puron yli.” Kun mummeli sitten vähän kompuroi, herrasmies puuskahti: ”Älä nyt ämmä p-le putoo sinne jorpakkoon!” Seuraavana aamuna herrasmies kantoi ensin rouvan rinkan kanjonin reunalle ja palasi sitten hakemaan omaansa. Portaita oli varmaan ainakin kolmesataa.”

Jonain toisena vuonna lähdimme vaeltamaan Muotkan Ruoktun paikkeilta. Ryhmässä oli mm kuljettajamme Timppa vaimonsa Mallun kanssa. Mukana oli

myös nuorempaa polvea. Nuoret miehet Pena ja Juha haaveilivat jo etukäteen kalastavansa aina kun tilaisuus tulee. Sanoin, että hankkikaa luvat ja ottakaa kalavehkeet niin saadaan sapuskaa eikä tarvitse kantaa. Ostin lähtiessä kolmen kilon lohien ja pakkasin sen jäihin kylmälaukkuun. Kun bussi jäi tienvarteen, siirsimme kalan vaivihkaa tyttäreni rinkkaan.

Laitoimme teltat jonnekin purovarteen Kevon kanjoniin johtavan polun alkupäähän. Timppa ja Mallu pystyttivät teltaansa. Se ei sujunut kovin hyvin. Timppa hermostui ja sanoi Mallulle: ”Onko tää telta ylipäättään ollut koskaan meillä mukana?” ”On se ollut. Se oli meidän mukana häämatkalla niin kuin muuten oli sinun sisaresikin” kuittasi Mallu.

Tuli ruoka-aika. Sanoin nuorille miehille, että nyt olisi sitten se kalastuksen aika että saadaan ruokaa. Pena katsoi minua epäuskoisen näköisenä. Sanoin että kalaan vaan, tuossa on puro ja siinä on varmasti kalaa. Pena ehdotti kaljaa ja makkaraa, minä vaadin kalaa. Lopulta tyttäreni sanoi menevänsä, otti minun vaellussauvani ja häipyi puronvarren pajukkoon. Hetken kuluttua kuului huuto: ”Hei kattokaa mitä mä sain!” Hänellä oli sauvaan keihästettynä se kolmikiloinen lohi. ”Ja valmiiksi perattukin vielä!” Siinä vaiheessa miesväelle viimeistään valkeni että heitä älytettiin. Ilmeet olivat sen mukaiset. Savustimme kalan nuotiolla ja hyvää oli vaikka vähän kärventyikin savustuspussissa.

Illalla joku mielti, että onkohan täällä karhuja. Päätelimme, että jos yöllä kuuluu tassutusta ja murinaa, niin se on nälkäinen karhu, mutta jos kuuluu massustusta ja turinaa niin se on nälkäinen Timppa. Jos taas kuuluu mussustusta ja tarinaa, niin kyseessä ovat Helena ja Eija-Leena jotka eivät saa unta. Yöllä oli seitsemän astetta pakkasta ja telta niin jäässä että se ritisi.

2.3 Hiihtoviikot

Hiihtoviikot olivat erittäin suosittuja alusta alkaen, kohteina mm Ylläs, Pallas, Saariselkä, Kilpisjärvi ja Peera. Myös Pyhätunturi oli kohteena useasti myöhempinä vuosina. Matkoja Norjaankin suunniteltiin mutta ne kariutuivat ilmeisesti vuosikymmenen puolen välin öljykriisin aiheuttamaan kuljetuskustannusten rajuun nousuun.

Hiihto- ja ruskamatkat jatkuvat yhä, mutta varsinaisia oppaita niillä ei ole. Retken organisoii linja-auton kuljettaja johtokunnan päätösten mukaan. Luottokuljettajina ovat olleet Matti Tauru ja Timo Karevaara, joka viime vuosina on myös organisoinut matkat. Lapinmatkoista kertyvä voitto on ollut alusta lähtien yhdistyksen taloudellinen selkäranka.

Hiihtoviikoilla ei tyydytty pelkkään ladun hinkkaamiseen vaan iltariennot olivat osa viihtymistä. Vanhan viisun sanoja mukaillen voisikin kysyä että ”Kumpi ompii liukkaampi, latu vaiko parketti? Olen kokeillut mä kumpaakin, kyllä molempi on liukkaampi”. Kahdeksankymppiset tervaskannot

Late Lehto ja Niko Silen hoitivat velvollisuutensa tinkimättä Ylläksen Riemuliiterissä tai Kilpisjärven Retkulassa. Late kävi vaan välillä vääntämässä ruutupaitansa kuivaksi ja jatkoi polkkaa. Nikon jalka nousi keveästi vaikka mono jalassa.

1990- luvun puolivälissä takuuvarma tapahtuma Lapin hiihtoviikko peruuntui kun hämeenlinnalaiset aktiivihiihtäjät tekivät oman hiihtomatkinsa. Se osui päällekkäin Ladun viikon kanssa eikä Ladun hiihtoviikolle riittänyt osanottajia. Pääosa aktiivihiihtäjistä – lähinnä soutajia – kuului myös Latuun. Lopulta kaikki hiihtäjät sovittautuivat samaan bussiin ja hiihtoviikolle päästiin. Seuraavina vuosina palattiin taas normaaliin päiväjärjestykseen, joskin aktiivihiihtäjät toteuttivat oman korkean paikan leirinsä.

Yhdellä näistä Markku Kettusen organisoimista hiihtomatoista poikettiin syömään Keski-Suomessa Rauhalan Kievarissa. Isännälle oli kerrottu, että vieraat ovat kirkkovenesoutajia – siis kovia syömään. Isäntä oli kaikesti kuullut väärin ja oli varautunut ruokkimaan kirkkokuorolaisia. Ruoka loppui kesken. Markku itse taisi jäädä kokonaan ilman. Lähtiessä Markku tokaisi että ”laita ensi vuonna kylvöön vähän enemmän perunoita, me tullaan uudestaan”.

Laturetki Renkoon yhtenä helmikuuna on jäänyt mieleen. Meitä oli 8 latulaista ja meitä odotettiin Rengon paloasemalla, jossa meille oli luvattu tarjoilua. Jossain Suvipielisen tienoilla eksyimme reitiltä ja lopulta toisistamme. Tulimme ihmisten ilmoille jossain Tulinummen paikkeilla. Viimeiset kilometrit taitoimme paloauton kyydissä. Olimme tuntikausia myöhässä ja renkolaiset odottivat ihmeissään. Naurulla siitä selvittiin. Mutta kyllä hävetti.

2.4 Patikat

Sulan maan aikana hiihdon korvasivat patikkaretket, joita tehtiin kaupungissa ja sen ympäristössä. Joutsituvan lisäksi ohjelmassa olivat säännöllisesti retket Hämeenlinnan ympäristössä Kalpalinnaan ja Evolle. Kalpalinnan reitille tehtiin pitkospuita. Pisin kävelyretki oli varmaankin yökävely Hämeenlinnasta Tampereelle. Joutsituvan patikka oli vuoden 1982 valtakunnallinen patikkaretki. Harjujen kävely toteutettiin useina vuosina 1980-luvun taitteessa, mutta se koskaan tavoittanut kovin suurta yleisömäärää. Se muutettiin myöhemmin Harjujen kävelyksi.

1990- luvun lopulla tapahtumat alkoivat kärsiä osanottajapulasta ja niitä jouduttiin peruuttamaan. 2000- luvulla ne ovat taas elpyneet.

2.5 Lentopallo

Lentopalloa pelattiin kesällä ulkona. Palloilu siirtyi sisätiloihin syksyllä 1972, kun Latu sai salivuoron Keskuskoululta. Yhdistys yritti usean vuoden ajan saada parempia salitiloja, mutta heikolla menestyksellä. Vuosikymmenen

taitteessa oli kuitenkin saatu lentopallovuorot Poltinahon ja Nummen kouluilla. Lentopallo keräsi vuosittain useita satoja osallistumiskertoja. Kerrallaan pelaajia oli parisenkymmentä, niin että saatiin pelaajia molemmille puolille verkkoa. Suomen Ladun leiripäivillä on järjestetty lentopalloturnauksia, jossa ladulla on ollut vuosittain useita mies- ja naisjoukkueita.

2.6 Pyöräily

Kesällä myös pyöräiltiin. Pyöräretket suuntautuivat Hämeenlinnan ympäristöön ja ne keräsivät parisenkymmentä osanottajaa. Turengin, Viralan ja Hattulan mäet ja maisemat tulivat tutuiksi. Vakiopäivä oli maanantai. Pyöräretkiin osallistui myös Janakkalan ladun väkeä.

2.7 Melonta

Melonta on kuulunut toiminnan painopisteisiin alusta alkaen. Harrastuksen lisääntyessä perustettiin vuonna 1979 vesiretkeilyjaosto. Yhteistyö Vanajaveden Vesikoitten kanssa oli tiivistä ja Ladussa oli useita ”kesävesikoita”. Ladulle hankittiin useita omia kanootteja, joita on säilytetty Joutsituvalla tai Vesikoitten vajassa. Suomi Meloo-viestitapahtumaan osallistuttiin vuosittain usean kanoottikunnan voimin. 1990-luvun lopulla viesti kulki Hämeenlinnan kautta ja silloin nähtiin upeat kanoottiarmadat Vanajaveden vesillä matkalla etelään.

Melonta oli pitkään Simo Sahin vetovastuulla.

2.8 Soutu

Soutujaoston puitteissa tapahtuvaa soutu toimintaa oli edeltänyt Hämeen Vakuutuksen Soturinki, joka kiersi Hämeenlinnan ympäristön vesistöjä. Ladulta oli mukava useita venekuntia, kunnes tapahtuma aikanaan päättyi ilmeisesti yhden maanomistajan kielteiseen asenteeseen.

Kirkkovenesoutu tuli mukaan 1989, jolloin Ladun soutajat osallistuivat ensimmäisen kerran Sulkavan Soutuun vuokraveneellä. Yllätysvoiton siivittämänä soudun puuhamiehet hankkivat seuraavana vuonna oman veneen lahjoitusten turvin. Vene piti kuitenkin rekisteröidä aatteellisen yhdistyksen nimiin ilmeisesti lahjoittajan verotusteknisistä syistä. Vene tilattiin Sulkavalta venemestari Kauko Miettiseltä. Se sai nimen Jaarli nimikilpailun tuloksena. Vähän myöhemmin sama yritys sponsoroi soutujaostoa lahjoittamalla veneenkuljetustrailerin. Latu tuki soutujaostoa mm maksamalla veneen vakuutuksia ja maksamalla osallistumismaksuja ja lainaamalla rahaa soutujaostolle vaihdettaessa venettä uuteen.

Soutu toiminta on ollut vireää ja näkyvää. Veneen vesillelasku trailerilta laivarannassa ja perämiehen kahlaaminen jäisessä vedessä on tallentunut

monelle filmikameralle Japania myöten. Ensimmäinen venepaikka oli Kirstulan kartanon rannassa. Nykyinen venevaja rakennettiin v. 2000 Visamäen rantaan. Siellä on tilat kahdelle veneelle. Rakentamiseen saatiin kaupungilta avustusta 10 000 mk. Vajaa ollaan nyt laajentamassa, jotta kasvanut venekanta mahtuisi sen suojiin. Kaiken tämän aikaansaaminen on edellyttänyt valtavan määrän talkootyötä – ja paljon rakkoja. Vanha kunnon Jaarli on nyt myynissä.

Jaarlilla osallistuttiin vuosittain Sulkavan soutuihin. Ladulta oli alkuinnostuksen vuosina joukkue mukana kaikissa lähdöissä. Myös pienveneet osallistuivat soutuihin. Sulkava ei ollut ainoa soutukosijen kohde. Airoja on kasteltu Lohjanjärvellä, Pirkan Soudussa, Mommilanjärvellä ja Valkeakoskella ja Pyterit on kierretty harjoituslenkeillä moneen kertaan. Naisten joukkue voitti Valkeakoskella Siltojen soudussa arvonnassa 10 000 mk, jolla hankittiin oma soutuergometri, joka sijoitettiin uimahallin alakertaan, myöhemmin Hämeenkaareen, joka nyt on purku-uhan alla.

Venettä voi soutaa vain yhdellä tavalla – tahdissa. Veneessä ei yleensä ruperteltu soudun aikana, koska se sekoitti oman ja naapurin tahdin. Yhdellä harjoituslenkillä Siiri kuitenkin nosti äkkiä päänsä jossain Lepaan salmessa ja sanoi: ”Täällä me ei olla koskaan oltu, missä me oikein ollaan?” Vakuutimme hänelle, että tämä on ainakin sadas kerta kun tästä mennään. ”Jaa”, sanoi Siiri. ”Minä en kyllä ole tähän mennessä nähnyt kuin valkoisen airon lavan”. Tahtiairo kun oli muista poiketen maalattu valkoiseksi.

Toisella kertaa Teijo Pullinen, joka souti tahtiairoa – lähinnä perämiestä – katsoi vakaasti perämiestä sinisillä silmillään ja kysyi: ”Oletko koskaan miettinyt mistä termospullo tietää milloin pitää pitää kuuma kuumana ja kylmä kylmänä?” Perämies sekosi tämän filosofisen pulman edessä niin että ajoi Mierolan sillan alta väärään lahteen.

Osallistuminen kilpailutoimintaan herätti närää ”vanhoissa parroissa”, jotka eivät hyväksyneet kilpailua. Soutujaosto joutui puolustamaan toimintaansa tavan takaa. Paljon ei auttanut, vaikka vedottiin siihen, että Suomen Ladun omassa toiminnassa on paljon kilpailumuotoista toimintaa kuten erävaelluksen SM- kilpailut, Finlandia- hiihto ja leiripäivien lentopalloturnaukset. Palkitsipa Suomen Latu eräänä vuonna Sulkavan Soudut sen ansioista massaliikuttajana. Kritiikki kyllä vaimeni aika nopeasti ja soutu sai jatkaa. On eri asia osallistua kilpailumuotoisiin tapahtumiin kuin harrastaa tulosurheilua. Tosin 1995 johtokunnalle tehtiin esitys soutujaoston erottamisesta yhdistyksestä. Ehdotus ei johtanut toimenpiteisiin. Aktiivisimmat soutajat erkaantuivat sittemmin omaksi seurakseen.

Kirkkovenesoutua vietiin myös kouluihin, kiitos erityisopettaja Pirjo Aholan. Vuosittain järjestettiin koululaisten haastesoutu. Yrityksille ja yhteisöille järjestettiin tilaisuuksia kokeilla soutua virkistysmuotona vuokraamalla heille

venettä.

Soutujaosto on järjestänyt vuosittain oman soutu tapahtuman, Hämeenlinna-soudun. Se starttaa uimahallin rannassa, käy kääntymässä Aulangon tekosaarilla ja palaa takaisin uimahallille. Tämän tapahtuman sielu ja organisaattori on Seppo ”Pappa” Laurikainen.

2.9 Sauvakävely

2000- luvun alussa uutena toimintamuotona alkoi sauvakävely, jota Suomen Latu markkinoi näkyvästi. Yhdistys järjesti opastusta kymmenille halukkaille ja viikoittaiset vakiolenkit starttasivat Apparalta ja Aulangon ulkoilumajalta. Sauvakävely oli muutenkin näkyvästi esillä. Sitä esiteltiin mm. Hämeenlinna 360 vuotta- tapahtumassa, jossa Simo Sahia kävi kuuntelemassa kahviteltalla arviolta 600 henkeä. Opastus on mennyt perille, sillä varmaankin puolet lenkkipoluilla vastaan tulevista heiluttelee nykyään keppejään.

Mm. Siiri Ylivaara ja Simo Sahi ovat käyneet esittelemässä sauvakävelyä ja opettamassa sen tekniikkaa kouluille, yrityksille ja yhteisöille. Esim. vuonna 1999 opastusta sai 1000 henkeä. Myös yritykset tilasivat opastusta henkilöstölleen

2.10 Koulutus

Koulutus- ja opintotoiminta olivat keskeisiä toimintamuotoja. Siihen sisältyi mm. retkenjohtaja-, hiihdonohjaaja-, suunnistus-, sauvakävely-, ensiapu- ja järjestötekniikkakoulutusta. Opintokerhotoiminta käynnistettiin Suomen Ladun aloitteesta

Lasten hiihtokoulut kuuluivat ohjelmaan alusta alkaen Suomen Ladun painopisteajattelun mukaisesti. Hiihtokouluja pidettiin eri kaupunginosissa, mistä ne siirtyivät aikanaan Aulangon Heikkilään, jonka rinteissä opittiin hiihtotekniikan alkeet, myös kaatuminen. Hiihtokouluja järjestettiin myös lähikunnissa. Esim. vuonna 1982 hiihtokoulut keräsivät 188, 1984 226 osanottajaa. 1997 osanottajia oli 66 mutta vuotta myöhemmin parisensataa.

Lasten retkikoulut käynnistettiin. Vuonna 2006 mukana oli 27 lasta ja 15 ohjaajaa. Nämä liittyvät Suomen Ladun käynnistämään Metsämörritoimintaan.

Erätaitoja, ensiapua, vesistön turvallista ylittämistä ja suunnistusta on opeteltu niin ikään.

UKK- kansallispuistossa hukkui 1992 kaksi naista, jotka olivat lähteneet ylittämään Suomujokea lähellä Lankojärveä. Joki tulvi voimakkaasti. Lassi Kopra ryhmineen oli samaan aikaan tulossa Paratiisikurusta Sarviojan kämpälle ja ihmetteli helikopterien pyörimistä alueella. Myös Reijo Vesänen oli

samoihin aikoihin niillä tienoin. Reijo kertoi, että virta oli niin voimakas, ettei hän, iso mies ja painava rinkka, tahtonut millään pysyä pystyssä virran paineessa.

Tapauksen jälkeen Latu pani toimeen koulutustilaisuuden Vesistön turvallinen ylitys. Opettelimme Lassin johdolla Joutsituvalla loikkimaan puron yli A-kirjaimen muotoisen puunrangoista kyhätyn telineen avulla, rakentamaan kopukoita ja sauvomaan niillä. Pitääkö rinkkan mahavyön olla auki vai kiinni virtaa ylittäessä? Ikuisuuskysymystä pohdittiin vilkkaasti, mutta yksimielisyyttä ei löytynyt.

Suunnistusohjeista mieleen on jäänyt Lassin kikka nimeltään ruotsalainen kompassi. Jos tiheään vitikkoon joutuneella kulkijalla ei ole kompassia, on suunnan säilyttäminen vaikeaa. Suunnassa pysymistä auttaa, jos ottaa käteensä parin – kolmen metrin rangan ja pitää sen kädessään vaakasuorassa. Kikka toimii, niin uskomattomalta kuin se kuulostaakin. Suunta on kyllä summittainen.

2.11 Muut harrastukset

Yllä lueteltujen toimintojen lisäksi järjestetty luontopolkuja, jumppailtoja ja lauluiltoja, joihin hankittiin aika ajoin laulukirjoja.

Ladulla on ollut Jukolan koululla kaksi viikoittaista kuntosalivuoroa. Ne olivat suosittuja ja varsinkin soutajat kohottivat kuntoaan. Innon hiipuessa niistä luovuttiin lopulta vähäisen käytön takia.

2000- luvulla uutena liikuntamuotona alkoi lumikenkäily, jolla on merkittävä rooli tämän päivän Ladussa. Sitä vetää Rolf Snabb.

Geokätköily alkoi pienimuotoisena Suomen Ladun käynnistettyä koulutuksen ”Geokätköily tutuksi” vuonna 2011. Toimintaa ovat vetäneet Jouko Lindberg ja Esko Ylivarvi.

Geokätkön löytäminen ei aina ole ongelmatonta. Kävin kesällä 2014 suunnistusta harrastavan lapsenlapseni kanssa etsimässä esiin Kalvolassa moottoritien varressa Hämeeseen ja Pirkanmaan rajalla jököttävän historiallisen Lumikuninkaan kiven. Se on vanha maakuntien, pitäjien ja kylien rajakivi, jolla Lumikuningas Kustaa Vaasa vieraili v 1619. Kivessä on kaiverrus WR A 619 eli 'Wasa Rex Anno 1619' kauniisti tyyliteltyä ja sammaloituneena. Mainitsin syyskokouksessa, että kiven lähellä on geokätkö. Esko ja Siiri innostuivat lähtemään etsimään sitä. Ensimmäinen yritys epäonnistui, kun auton akku mykistyi. Toisella yrittämällä tuli pimeä eikä kivi löytynyt kuusen alta. Kolmannella kerralla sitten onnistui, kun mukana oli moraalisenä tukena kokenut suunnistaja.

2.12 Tapahtumat

Toimintakalenterissa on ollut vuosien mittaan yllä kuvatun lisäksi lukuisia yksittäisiä tapahtumia kuten Kuutamokävely, Hiljaisuuden kävelyretki, Harjujen kävely, joka myöhemmin muuttui Rantojen kävelyksi, Ilves-vaellus, Tervaniemen retkipäivä, Akselin tulet, Torronsuon retki, lauluillat, mölkypeluu jne. Ne keräsivät muutama kymmenen osanottajaa.

Erityisen maininnan ansaitsee joulukuussa 2012 uutena tapahtumana kalenteriin tullut Aulangon lyhtymarssi, joka sai erittäin innostuneen vastaanoton, 300 henkeä, mikä yllätti järjestäjät. Puuro loppui kesken ja tarjottavaa jouduttiin hankkimaan lisää. Myös seuraavat lyhtyvaellukset ovat olleet yhtä suosittuja, mutta nyt yleisöryntäykseen on osattu varautua. Kevätpolku Aulangon ulkoilumajalla veti 120 henkeä. Lyhtymarssi ja kevätpolku ovat olleet onnistuneita tapahtumia etenkin siinä mielessä, että ne ovat vetäneet kokonaisia perheitä mukaan.

Saunailtoja pidettiin aluksi Aulangon ulkoilumajalla, kunnes oma sauna Joutsituvalle valmistui. Senkin jälkeen yhdistyksellä on ollut saunavuoro joko Aulangon tai Ahveniston saunalla, jossa talviuimarit ovat voineet käydä karaistumassa. Talviuintikauden avajaiset syyskuussa 2013 Apparalla vetivät 70 henkeä nokipannukahville ja saunomaan. Avantouinti saunomisineen Aulangolla ja Apparalla on vetänyt väkeä saunan täydeltä. Vakiosaunapäivä Apparalla on keskiviikko.

2.13 Muu toiminta

Latu pyrkii vaikuttamaan kaupungin liikuntapaikkasuunnitteluun antamalla lausuntoja ja tekemällä aloitteita.

Välinevuokrausta varten hankittiin ahkioita, rinkkoja, laavuja ja teltoja 1970-lopulla. 1990- luvulla hankittiin kirkkoveneitä ja 2000- luvulla kokoelmaan liittyivät lumikengät. Jossain vaiheessa rantaan ilmestyi myös kanootteja. Joutsituvalle hankittu soutuvene myytiin 1997, kanootteja oli siinä vaiheessa kolme. Kirkkovene ja sen traileri oli siirretty soutujaostolta Ladun kalustoluetteloon. Vuokrattaville varusteille saatiin tilat Hätilästä 1984 mutta niistä on nyttemmin luovuttu. Kalustoluettelossa oli 1997 veneiden ja kanoottien lisäksi moottorisaha, kottikärryt, 5 kpl kiikareita ja teltoa.

2.14 Osallistuminen muiden järjestäjien tapahtumiin

Latu oli mukana Aulanko-juoksun järjestelyissä alusta asti. Juoksu oli hyvin suosittu. Vuonna 1973 kirjattiin 2000 osanottajaa.

Hämeenlinnan tunnettuutta yritettiin lisätä paisuvan Finlandia- hiihdon imussa järjestämällä Finlandiaa edeltävällä viikolla erityinen Finlandia- viikko. Sillä

pyrittiin houkuttelemaan kaupunkiin hiihtolomalaisia pääkaupunkiseudulta. Tapahtumat oli suunnattu lapsille ja lapsiperheille. Tapahtuma jäi ainutkertaiseksi.

Suomen Ladun, Unicefin, Matkailun edistämiskeskuksen ja Rantasipi-hotelliketjun järjestämät lumiveiston MM-kisat Aulangolla helmikuussa 1982 saivat 30 000 henkeä liikkeelle. Latulaisia oli toimitsijatehtävissä n 100.

Vuonna 1988 Suomi hiihtää- tapahtuma kulki Hämeenlinnan kautta. Mukana oli Ladun edustajia 3, joille maksettiin kullekin 300 mk avustus.

Latu järjesti yhteistyössä Sydäntautiyhdistyksen kanssa Sydänmarssin vuonna 1974. Siihen osallistui 600 henkeä .Tällaisista osanottajamääristä saadaan nykyään korkeintaan haaveilla. Alkuvuosina riitti intoa myös kuntomaaotteluihin naapuriyhdistysten ja ruotsalaisten kanssa.

Ladun joukkue osallistui useana vuonna myös Suomi-juoksuun Utsjoelta Helsinkiin. Yhtenä vuonna 1990-luvun alkupuolella poikien jalat hajosivat jo ennen Keski-Suomen mäkiosuusia ja loppuosuuksille oli saatava uusia juoksijoita. Eero Lehtonen soitti Siirille Himokselta ja pyysi tätä tulemaan Padasjoelta Helsinkiä kohti jatkavalle osuudelle. Treffit sovittiin Taulun risteykseen. Siiri oli huolissaan siitä, miten he löytävät toisensa väenpaljoudessa. ”Älä ole huolissas, puhu vaan jottain niin kyllä me sut löydetään” lohdutti Eero.

Erävaelluksen SM pidettiin syyskuussa 1983 Hämeenlinnassa ja sinne tarvittiin toimitsijoita. Latu on ollut mukana myös kaupunkimaratonilla sekä kilpailemassa että mehunkaatajana. Suomen Latu esitti, että Hämeenlinnan Latu ottaisi järjestääkseen vuoden 2005 erävaelluksen SM- kisat. Latu joutui kieltäytymään ehdotuksesta, koska katsottiin, etteivät resurssit riitä.

Ladun joukkueita osallistui myös 24 tunnin hiihtoon hyvällä menestyksellä.

Kaupunki on organisoinut jokasyksyiset moottoriradan lumetustalkoot vuodesta 2008 alkaen. Latu on ollut muiden liikuntaseurojen mukana päivystämässä öisin lumitykkiä.

2.15 Vapaaehtoistoiminta

Vammaistoiminta on ollut mukana Ladun toiminnassa alusta lähtien. Vammaisille järjestettiin erilaisia ulkoilutilaisuuksia. 1980 järjestettiin näkövammaisten SM- hiihdot Hämeenlinnassa. Latu oli mukana organisoimassa tapahtumaa, joka onnistui mainiosti.

Markku Kettunen aloitti hoitolaitoksiin sijoitettujen pyörätuolipotilaiden

ulkoilutukset. Hän on tehnyt uraa uurtavaa työtä ulkokäyttöön soveltuvien välineiden kehittämisessä. Asiakkaille on myös hankittu ulkokäyttöön sopivia asusteita kuten peitteitä. Siiri Ylivarvi on vastannut johtokunnassa vapaaehtoistoiminnan organisoinnista viimeiset kahdeksan vuotta ja on itsekin aktiivinen ulkoiluttaja.

Muutama vuosi sitten Latu ja Polku- lehdessä oli näyttävä juttu Joel Hallikaisesta, joka oli huolestunut laitosasukkaiden heikoista ulkoilumahdollisuuksista ja kertoi aloittaneensa ulkoiluttamistoiminnan. Jutusta jäi vaikutelma, että tämä oli jotain aivan uutta ja ainutkertaista. Hämeenlinnan Latu oli siinä vaiheessa käynyt pyörätuolipotilaiden kanssa ulkona jo useita vuosia. Sen verran juttu kismitti, että päätimme Siirin ja Markun kanssa reagoida siihen ja olla yhteydessä Suomen Ladun toimittajaan. Lähetin hänelle aika kipakan sähköpostiviestin. Toimittaja myönsi virheen puolittain, mutta sanoi, että vain julkkisten avulla asioille saadaan niiden vaatimaa julkisuutta. Hän lupasi, että jossain vaiheessa myös näille ”hiljaisille toimijoille” kuten Hämeenlinnan Latu, annetaan heidän ansaitsemansa tunnustus. Eipä ole näkynyt. Kissa kiitoksella elää ja kaikki kunnia Hallikaiselle, hän teki arvokasta työtä. Mutta vieläkin kismittää.

2.16 Yhteistyökumppanit

Yhteistyökumppaneita ovat olleet vuosien varrella mm. Suomen Latu ja sen latualue, Hämeenlinnan kaupunki, Hattulan kunta, Hämeenlinnan seurakunta, pankit, liikkeet, Janakkalan latuyhdistys, SPR, sydänyhdistys, Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys, vapaaehtoiskeskus Pysäkki, Lasten Liikunnan Tuki ry, kaupungin hoitolaitokset, Ahveniston suojeluyhdistys, Aulangon Heikkilä, Hämeen Sanomat, Eläkeläisliiton Hämeenlinnan osasto, senioriseurat, alueella toimivat urheiluseurat sekä uusina Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ja Hämeenlinnan sieniseura.

3 Toiminnan organisointi

3.1 Johtokunta

Johtokunta on yhdistyksen toiminnan moottori. Sen jäsenet ovat edustaneet yhdistyksen eri harrastusmuotoja ja tulleet johtokuntaan sitä kautta. Yhdistyksellä oli aluksi vain yksi vuosikokous, mutta aika pian siirryttiin kahden vuosikokouksen käytäntöön. Kevätkokous käsittelee tiliasiat ja toimintakertomukset, syyskokouksessa käsitellään toimintasuunnitelmat, talousarvio ja valitaan yhdistyksen johtokunnan puheenjohtaja ja jäsenet. Käytäntönä on ollut alkuvuosien jälkeen, että johtokunnan jäsenten toimikausi on kaksi vuotta. Puolet jäsenistä on kunakin vuonna erovuorossa.

Johtokuntaan, jonka nimi vaihtui 2000- luvulla hallitukseksi, on kuulunut puheenjohtajan lisäksi n 8 - 12 jäsentä ja kaksi varajäsentä. Varajäsenet ovat

perinteisesti osallistuneet johtokunnan kokouksiin, missä heillä on puheoikeus mutta ei äänioikeutta. Johtokunnat kokoontuivat alkuvuosina jopa parikymmentä kertaa vuodessa. Lisäksi osa johtokunnan jäsenistä kävi Suomen Ladun ja latualueen kokouksissa sekä tapahtumanjärjestäjien toimikunnissa. Aktiivisimmille jäsenille kertyi varmaankin useita kymmeniä kokouspäiviä. Näiden lisäksi tulivat talkoopäivät.

Nykyiset johtokunnat pitävät alle 10 kokousta vuodessa. Vuosikokouksissa kävi aluksi runsaasti väkeä, 40 -60 henkeä. 2000- luvulla osallistujamäärät romahtivat. Esim. syyskokouksessa 2008 oli läsnä vain 11 henkeä. Äänestyksiin on jouduttu turvautumaan äärimmäisen harvoin. Puheenjohtajavaalissa on kuitenkin parina vuonna käyty tiukka taistelu.

3.2 Järjestötoiminta

Suomen Latu on latuyhdistysten keskusjärjestö. Se ja sen jäsenyhdistykset tunnetaan liikuttajina, ulkoilun ja retkeilyn tunnustettuina asiantuntijoina sekä ulkoilijoiden asiaa ajavana kaikille avoimena kansalaisjärjestönä. Perustehtävä on edistää liikunnallista elämäntapaa.

Leiripäivät on Suomen Ladun vuosittain toistuva tapahtuma, jossa jäsenyhdistykset tapaavat toisiaan ja kisailevat mm lentopallossa. Hämeenlinnan Latu on osallistunut tapahtumaan alusta asti muutaman hengen joukolla.

Majaemäntä Tytti on paistanut lukemattomat letut. Hänellä oli tapana tehdä taikina valmiiksi jo aamulla ja ottaa se mukaan myöhemmin paistettavaksi. Esko kertoi, että eräänä vuonna Hämeenlinnan latulaiset olivat menossa Mikkeliin leiripäiville. Tytillä oli lettutaikina mukana. Päivä oli kuuma ja niin siinä kävi, että illalla kun Tytti otti esiin taikina-astian, se kirjaimellisesti räjähti. Tytin lettujen maun salaisuus oli muuten kardemumma.

Suomen Latu järjestää myös Suomi Meloo- tapahtuman, jossa yhdistyksellä on ollut kanoottikuntia joka vuonna.

Ladun edustaja on osallistunut vuosittain Suomen Ladun kevät- ja syysliittokokoukseen, osallistujat on nimetty erikseen.

3.3 Alueellinen toiminta

Keskusjärjestön toimintaa tukee alueorganisaatio. Latu on osallistunut alueellisiin koulutus- ja kurssitapahtumiin. Ladun edustajina aluetoiminnassa oli alkuvuosina Lauri Lehto, myöhempinä vuosina Armi Vesanen. Peruslatulaisen kannalta näkyvin ja kiinnostavin osa latualueen toimintaa oli Hämmäläisten pikkujoulu, joka keräsi enemmänkin latualueen väkeä.

4 Jaostot

Toiminta saavutti tavoitellun laajuuden vuoteen 1975 mennessä ja vakiintui sille tasolle. Myöhempinä vuosina siihen on tullut vain vähäisiä muutoksia. On lähes uskomatonta, että niin valtava työmäärä pystyttiin toteuttamaan niin vähällä väellä.

Vilkas toiminta organisoitiin nopeasti jaostoiksi – tai toimikunniksi - kuten niitä alkuvuosina nimitettiin. Jaostojen runko on säilynyt samana alusta lähtien, välillä niitä on yhdistelty toisiinsa, välillä eroteltu. Uusien toimintamuotojen mukana on tullut myös uusia jaostoja. Alkuperäisiä, vuonna 1970 perustettuja jaostoja olivat laturetkijaosto, retkeilyjaosto ja polkuretkijaosto.

Vuonna 1973 jaostot muuttuivat toimikunniksi. Perustettiin latu- ja polkuretkitoimikunta, seura- ja lapinmatkojen toimikunta ja kun Joutsitupa valmistui, se sai oman toimikuntansa.

Vuonna 1974 toiminta oli kanavoitu jaostoihin, joita olivat Joutsituvan hoitokunta, palloilu- ja jumppajaosto, polku- ja hiihtoretkeilyjaosto, koulutus- ja opintojaosto, huvitoimikunta ja emännät. Majatoimikunnan tehtäväkenttää selkiinnytettiin ja kevennettiin myöhemmin, siirtämällä muonittamiseen liittyvät tehtävät emännille. Tulossa olevien suurten tapahtumien, kuten valtakunnallisten leiripäivien organisoimiseksi perustettiin toimikuntia. Koulutus- ja opintojaosto syntyi Suomen Ladun painopisteajattelun innoittamana.

Jaostojen lukumäärä ja tehtäväalueet ovat eläneet koko yhdistyksen toiminnan ajan. Nuorisajaosto perustettiin vuonna 1976, mutta se katosi parin vuoden kuluttua jaostokartalta ilmeisesti vetäjäjapulan johdosta käynnistyäkseen uudelleen 1980-luvun taitteessa. Se lakkautettiin 1982 toimimattomana, mutta herää henkiin 2000-luvulla. Huvitoimikunta eli muutaman vuoden. Sitten nimi vaihtui ohjelmatoimikunnaksi. Tämä toimikunta katoaa luettelosta 1983 palatakseen takaisin pari vuotta myöhemmin. Tiedottamista varten perustettiin oman ryhmä 1983.

Yhdistyksen ydinryhmässä oli mukana useita Tunturiladun jäseniä ja susimerkin suorittaneita, mutta erillistä susivaliokuntaa ei alkuvuosina pidetty tarpeellisina eikä siihen palattu myöhemminkään. Susimerkin suorittaneet toimivatkin sitten tunturikerho Alppaksen riveissä. Talousvaliokuntaakaan ei pidetty tarpeellisena, mutta se on kuitenkin toiminut jossain muodossa aika ajoin. Susivaliokunnan pelättiin karsinoivan jäsenistöä ja talousvaliokuntaa ei pidetty tarpeellisena.

Opasjaosto käynnistyi 1995, mutta ei lähtenyt kunnolla toimimaan, koska koulutetut oppaat eivät olleet kovin innokkaita vetämään retkiä. Oppaat kokivat, että heidän saamansa kallis ja hyvä koulutus ei vastannut tarkoitustaan, koska

pääosa tehtävistä koski retkien matka- ja majoitusjärjestelyjä. Oppaat ehdottivat useaan otteeseen - tuloksetta-, että heidän avukseen nimettäisiin matkanjärjestelijöitä, jotta oppaat voisivat keskittyä tehtäviin, joihin heidät on koulutettu. Hallitus yritti saada opastoimintaan vauhtia useaan otteeseen vetoamalla yhdistyksen maksamaan kalliiseen koulutukseen, mutta vailla tulosta.

Kirkkovenesoutu organisoitui 1990- luvun lopussa omaksi jaostokseen, jolla oli oma talous ja oma varainkeruu ml. jäsenmaksut.

Jaostot ovat olleet varsin itsenäisiä. Vetäjät ovat yleensä olleet johtokunnan jäseniä ja he ovat koonneet ympärilleen saman mielisen joukon omista verkostoistaan. Ne ovat voineet suunnitella – johtokunnan siunauksella - oman toimintansa, joskus jopa varojen hankintaa myöten. Irrallisin on soutujaosto. Jaostot ovat olleet aika ajoin liiankin itsenäisiä, johtokunta on joutunut pitämään kurinpalautusta. Informaationkulun takkuamisesta aiheutuvat keskustelut, jotka ovat tulkittavissa johtokunnan antamiksi nuhteiksi, toistuvat melko usein. Ensi vuosikymmeninä ei ollut käytettävissä nopean tiedonvälityksen mahdollistavaa sähköpostia eikä sen puoleen matkapuhelimiakaan puhumattakaan kotisivuista ja facebookista. Ensimmäisinä vuosikymmeninä tiedonvälitys perustui postiin ja kokouksiin, joita järjestettiin hengästyttävää tahtia. Jaostojen omatoimisuus on kuitenkin ollut toiminnan moottori. Harrastustoiminnassa tiukka keskusjohtoisuus sammuttaa nopeasti innon liekin.

5 Joutsitupa

Oma latumaja Joutsitupa on alusta saakka ollut Ladun toiminnan kotipesä. 1972 alettiin etsiä paikkaa omalle latumajalle aluksi Katiskosken suunnalta. Sopiva tontti löytyi kuitenkin Kankaistenjärven rannalta ja yhdistys aloitti neuvottelut sen vuokraamiseksi kaupungilta syksyllä 1972.

Majatoimikunnalle annettiin tehtäväksi suunnitella maja tälle tontille. Suunnitelmat karkasivat kuitenkin käsistä ja niistä jouduttiin perääntymään kustannusten pitämiseksi kurissa. Toimikunta oli tilannut piirustukset arkkitehdilta ilman johtokunnan valtuutusta. Pöytäkirjasta on pääteltävissä, että keskustelu on ollut vähintään värikästä. Tonttiasia oli edelleen avoin loppuvuodesta 1972.

Päätettiin aloittaa vaatimattomammasta rakennuksesta, jopa turvekammista keskusteltiin. Piirustukset alueen käytöstä saatiin ilmaiseksi arkkitehti Janhuselta. Arkkitehti ilmoitti tekevänsä varsinaiset rakennuspiirustukset puoleen hintaan. Rakennuksen pinta-alaksi kaavailtiin 200 neliötä, jotta siihen voitaisiin anoa rahoitusta veikkausvoittovaroista. Saunassa olisi 2 puku- ja pesuhuonetta. Kustannusarvio oli 150 000 mk. Aluksi rakennettaisiin

pikkumökki myöhemmän rakentamisen tukikohdaksi. Lopulta tosiasiat tunnustettiin ja päätettiin, että tarkoituksenmukaisin olisi n. 40 neliön maja.

Kaupunki ilmoitti vihdoin 7.3.1973 vuokraavansa Ladulle tontin latumajaa varten. Vuokra-aika oli 25 vuotta. Samalla kaupunki ilmoitti, ettei se osallistu jatkossa millään tavoin pääoma- ja käyttökustannuksiin. Vuokra oli muodollinen 1 mk/vuosi.

Maja tilattiin Mäkiseltä Metsämaalta 5500 mk hintaan ja tuotiin koottavaksi paikan päällä. Kauppaa tekemään lähteneille Voitto Penttiselle ja Viljo Talvisillalle annettiin lupa hankkia 20 l bensiiniä Ladun kustannuksella. Maja valmistuikin niin, että vihkiäiset voitiin pitää marraskuussa. Rakentaminen oli tarkoitus rahoittaa 6000 mk lainalla. Kun todettiin, että osa työstä oli teetettävä ammattilaisilla, kävi selväksi että rakentamiseen varatut rahat eivät riitä. Suomen Ladulta pyydettiin 8000 mk lainaa tai takausta saman suuruiselle lainalle. 4000 + 4000 markan lainat otettiin paikallisista säästöpankeista, On epäselvää takasiko Suomen Latu lainoja, todennäköisesti ei. Johtokunnan jäsenet takasivat lainat henkilökohtaisesti.

Majan rakentamiskustannukset olivat yhteensä ainakin 20 000 mk. Talkootunteja kertyi 2000 ja talkoopäiviä 50. Koska majalle ei ollut tietä, 25000 kg tavaraa tuotiin kantamalla parkkipaikalta 300 metrin päästä. Osa rakennustarvikkeista tuotiin paikalle veneillä. Myös hirret tuotiin kantamalla.

Majan nimestä järjestettiin kilpailu, mutta työnimenä ollut Joutsitupa jäi käyttöön.

Neuvotteluja käytiin myös yksityisessä omistuksessa olleen varsin huonokuntoisen Piilopirtin kunnostamisesta ja vuokraamisesta latulaisten käyttöön. Muina vaihtoehtoina olivat Joutsituvan laajennus ja Lapista hankittava tukikohta. Enemmistö johtokunnasta kannatti Joutsituvan laajennusta, Lapin tukikohtaa kannatti vain yksi jäsen. Lopullisesti asiasta päätettiin 13.6.1976 ylimääräisessä vuosikokouksessa, jossa päätettiin Joutsituvan laajentamisesta. Rahat eivät kuitenkaan riittäneet uuden päärakennuksen rakentamiseen.

Ulkorakennus valmistui pihapiiriin 1974. Vuonna 1979 hankittiin siirrettävä mökki muutettavaksi saunatiloiksi. Siirtotalkoot pidettiin 21.4.1979 ja mökki siirrettiin paikoilleen 4.6.1979. Kustannuksia syntyi 10 000 mk. Päärakennuksen saunatilat muutettaisiin keittiöksi ja tarjoilutilaksi. Tuvan arvioitiin valmistuvan loppuvuodesta 1979. Joutsituvan päärakennusta on kohennettu vuosien mittaan, mutta perusrunko on sama.

Majatoimikuntaa veti koko rakennushankkeen ajan eli vuodesta 1974 lähtien Nikolai (Niko) Silen.

Joutsitupaa rakennettiin rahojen puutteessa kuin Iisakin kirkkoa. Aluksi rakennettiin siis kaupungin vuokratontille saunamökki eli nykyinen päärakennus. Kun rantaan rakennettiin sauna, päärakennuksen saunaosasto muutettiin keittiöksi ja tarjoilutilaksi. Sähköt majalle saatiin 1986 pitkän odottamisen jälkeen. Sähköjen saamiseksi jouduttiin ottamaan lainaa 30 000 mk. Vanhan saunan tilalle rakennettiin uusi vuonna 2000. Rakennushankkeen vetovastuu oli Reijo Vesasella. Viimeisimmäksi majalle rakennettiin kota ja tulipaikka vuonna 2006, talkoilla nekin. Paljon kiistelyä ja kustannuksia aiheuttanut tie saatiin vuonna 1999.

2006 majaisäntä käynnisti toimet laavun rakentamiseksi Joutsituvalle. Laavu nimeltään Koppelo valmistui saman vuoden syksyllä. Hintaa kertyi n. 2000 euroa.

Rahaa rakentamiseen on käytetty äärimmäisen vähän. Lainaa on jouduttu ottamaan vain kaksi kertaa, ensimmäisen majan rakentamiseen ja toinen sähköistämiseen. Tämä on edellyttänyt äärimmäisen tarkkaa taloudenpitoa. Jossain vaiheessa rahat olivat niin loppu, että taloudenhoitaja Aino Rämä maksoi laskuja omasta taskustaan.

1976 Joutsituvalle hankittiin vene, tehtiin kaivo ja kohenneltiin rakennuksia. Maja oli vilkkaassa käytössä. Ensimmäisenä vuonna käyttäjiä oli vieraskirjan mukaan 620 henkeä vuoden aikana. 1980- luvun alussa majalla kävi 1700 – 1800 henkeä, 1986 kävijämäärä kaksinkertaistui edellisestä vuodesta hyvän talven ansiosta ja oli 2150 henkeä. Vuonna 1996 kävijöitä oli 2965. Joutsitupa tuotti tuloja, mutta aurau- ja lämmityskuluista syntyi joinakin vuosina huomattavia tappioita, jotka rasittivat yhdistyksen taloutta.

Vuokrasopimuksen uusiminen alkoi askarruttaa jo 1985 mutta se päätettiin siirtää lähemmäs vuokra-ajan päättymistä. Neuvottelut kaupungin kanssa käynnistettiin 1997. Vuokraamisen lisäksi harkittiin ostovaihtoehtoa. Hakemus kaupungille jätettiin 9.5.1997. Uusi vuokrasopimus solmittiin vuonna 1997 ja se ulottuu vuoteen 2018. Sen ehdot olivat yhdistykselle huomattavasti epäedullisemmat kuin vanhassa. Vuosivuokra nousi 2000 markkaan. Neuvotteluissa kävi ilmi, että kaupungilla oli epärealistinen käsitys yhdistyksen mahdollisuuksista hankkia tuloja. Kaupunki mm. esitti, että Latu voisi vuokrata majaa ulkopuolisille. Saimme kaupungin ymmärtämään, että silloin oma käyttö käy mahdottomaksi eikä maja enää palvele tarkoitustaan toiminnan tukikohtana. Vuokraa määrättäessä otettiin huomioon yhdistyksen toiminnan yleishyödyllinen luonne.

Maja on täyttänyt siihen asetetut toiveet. Siellä on järjestetty kokouksia, saunailtoja ja nuotioiltoja, puutalkoita ja siivoustalkoita. Siellä on vietetty Juhannusta ja pikkujouluja. Siellä ovat Metsämörrit temmeltäneet, siellä on opeteltu suunnistusta, ensiapua ja vesistön turvallista ylittämistä. Siellä on

vietetty juhlia ja juotu kakkukahveja, on syöty Tytin lettuja ja paistettu makkaraa jne. Mutta parhaiten tuhannet kaupunkilaiset varmaan tuntevat sen hiihtoretken puolivälin keitaana, jossa sai lämpimän mehun, pullan ja ystävällisen hymyn. Siellä tunsu tulleen kotiin. Tästä saamme kiittää erityisesti pitkäaikaisia majaisantiä Niko Sileniä, Kalevi Riikosta ja Heimo Kähärää sekä emäntiä Marjatta Lehtistä, Tytti Nordenswanian, Katri Packalenia, Armi Vesasta, Päivi Järvistä, Hilikka Arosta, Siiri Ylivarvia ja Marita Bäckiä. Näistä Tytillä on pisin 14 vuoden ”virkaura” emäntänä.

6 Tiedotus

6.1 Kiehininen

Tiedottaminen hoidettiin aluksi monistetuilla iloisenvärisillä jäsentiedotteilla. 1973 alettiin tutkia mahdollisuuksia oman tiedotuslehden perustamiseen ja jo 1975 jäsenille lähtettiin neljä Kiehiseksi nimettyä tiedotetta Nimiehdotuksia kerättiin kilpailulla. 13.6.1976 pidetyssä ylimääräisessä vuosikokouksessa nimeksi valittiin äänestyksen jälkeen Kiehininen. Lehti ilmestyi aluksi monisteena, vuodesta 1982 lähtien painettuna vihkosena. Ilmestymiskertoja oli 4 – 6 vuodessa. Ilmestymiskertojen määrä on vaihdellut 2 – 6 kertaan. Määrään on vaikuttanut suuresti yhdistyksen rahatilanne. Tavallisin määrä on 4 kertaa vuodessa. Jäsenlehteä on pidetty niin olennaisena että kustannuksia on säästetty mieluummin muista kohteista. Postituskuluja säästettiin jakamalla Kiehininen talkootyönä kantakaupungin alueella.

1980 perustettiin toimikunta valmistelemaan lehden sisältöä ja avustamaan sihteeriä lehden teossa. Kiehisessä julkaistiin aluksi johtokunnan tiedotteita, myöhemmin myös retki- ja tapahtumamuisteluja sekä valokuvia. Alkuvuosilta ei löydy mainintoja siitä, kuka vastasi lehden toimittamisesta, mutta on luultavaa, että se kuului sihteerin tehtäviin. Kiehisin toimittaminen oli aluksi Seija Kososen ja Tuula Kettusen vastuulla. 1990-luvun alussa toimitusvastuu siirtyi Armi Vesaselle ja Saija Elfvingille. Vuodesta 1997 lähtien toimittamisesta on huolehtinut Marja-Leena Karevaara. Kiehininen siirtyi värikauteen 2013.

6.2 Sähköinen tiedottaminen

Vuonna 1997 käynnistettiin kotisivujen luominen ja 2000 luvun alkupuolella ne on saatu vauhtiin. Kotisivut ovat olleet Esko Ylivarvin vastuulla ja vuodesta 2011 alkaen niistä on vastannut Rolf Snabb. Vuonna 2011 perustettiin myös Facebook-sivut, joita hoitaa Anne Aartolahti.

7 Finlandia-hiihto

Finlandia-hiihdon alkutahdit kirjoitettiin kesällä 1972. Lauri Lehto ja Onni Virtanen olivat mukana ideoimassa laturetkeä reitille Hämeenlinna -

Janakkala – Hyvinkää – Järvenpää – Kerava – Helsinki. Paikalliset latuyhdistykset huolehtivat järjestelyistä ja Suomen Latu kustannuksista. Lehto ja Virtanen edustivat Hämeenlinnan Latua järjestelytoimikunnassa. Ensimmäinen retki sai nimen Finlandia-hiihto ja se järjestettiin 25.2.1973. Yhteensattumien vuoksi Hyvinkäältä lähti 7 veljeksen hiihto samassa yhteydessä. Hiihdon järjestelyssä oli monenlaista kokousteknistä sähläystä.

Finlandia-hiihto siirtyi Hämeenlinna – Lahti välille vuonna 1974. Ensimmäinen hiihto kulki Joutsituvan kautta ja Hämeenlinnan Latu otti hoitaakseen Joutsituvan latuaseman. Samalla johtokunta päätti, että se hoitaa latuaseman mutta ei ota taloudellista vastuuta hiihdosta..

Finlandia-hiihto paisui mammuttimaisiin mittoihin. Reittiä muutettiin niin, että se jatkoi suoraan Kipinäniemestä Sääjärvelle, jonka latuasema oli hämeenlinnalaisien hoidossa niin kauan kuin hiihto pysyi reitillä eli vuoteen 1999.

Parhaina vuosina hiihtoon starttasi Katumajärven jäältä 13 000 hiihtäjää. Hiihto kriisiytyi muutamien huonojen talvien ja organisoinnissa tehtyjen virheiden seurauksena 1990-luvun alussa. Finlandia-organisaatio tarjosi Hämeenlinnan pääorganisoitavastuuta Ladulle, joka kieltäytyi ottamasta vetovastuuta yksin. Hämeenlinnaan muodostettiin seurayhtymä paikallisista seuroista (Hämeenlinnan Latu, Hämeenlinnan Tarmo ja Hämeenlinnan Hitaat), joka sitten hoiti järjestelyt mukaan lukien kisakanslia siihen asti, kun hiihto lopullisesti siirtyi kokonaan Lahteen vuonna 2000. Samalla osanottajamäärä putosi puolella. Viimeisenä vuonna lähtö siirrettiin yön aikana Katumalta Lahteen kun ladut kirjaimellisesti sulivat alta. Lahtelaiset nostivat kädet ylös kisakanslian osalta ja niin hämeenlinnalaiset matkustivat aamulla Lahteen ja ottivat kisakanslian mukaansa Hämeenkaaresta ja kisakanslian hoitoonsa Lahdessa lennosta. Tilanne oli painajaismainen mutta hiihtäjät saatiin silti matkaan. Viimeinen Finlandia, jossa Latu oli mukana, hiihdettiin vuonna 2000.

Vuonna 1997 kisakanslia ja Sääjärven latuaseman hoito satoi pahimmillaan 175 talkoolaista. Latuaseman pitkäaikainen vestuuhenkilö Reijo Vesanen valittiin sinä vuonna vuoden talkoolaiseksi.

Finlandia-hiihtoon liittyi olennaisena osana Takaperinhiihto. Koska järjestelyorganisaatiossa mukana olevat eivät koskaan päässeet hiihtämään varsinaisina kisapäivinä, he – niin lahtelaiset kuin hämeenlinnalaiset - keksivät hiihtää reitin päinvastaiseen suuntaan hiukan lyhennettynä. Lähtö oli Messilästä ja päätepiste Joutsituvalla, jossa odotti lämmin sauna, kylmä avanto ja soppa.

Tulin ladulta viimeisenä perille. Kyselin onko saunassa nyt miesten vai naisten vuoro. Joku murahti, että ei siellä ole miehiä eikä naisia vaan hiihtäjiä.

Vuorojako olisikin ollut mahdottomuus, kun väsyneitä ja märkiä hiihtäjiä tippui tasaiseen tahtiin ladulta. Saunassa oli tunnelmaa enemmän kuin tilaa ja välillä teki mieli kiljahtaa kun avannossa käynyt kumppani sovittautui lauteille ihan kylkeen.

Finlandia-hiihdosta saaduilla tuloilla ei ollut juurikaan merkitystä yhdistyksen taloudelle. Vaikka hiihto tuotti ruuhkavuosina valtavat voitot, ne eivät sataneet Ladun laariin. Paras anti hiihdosta olikin se, että kaupunki piti yllä latuverkostoa, jota pitkin pääsi vaikka Lammille ja tietysti pistolatua pitkin Joutsituvalle. Nykyisin latupohjat kasvavat pusikkoa. Loppuvuosina myös moottorikelkat tarvelivät latuja vetoimuksista huolimatta.

8 Valtakunnalliset leiripäivät

Hämeenlinnan Latu otti järjestääkseen Suomen Ladun vuoden 1975 valtakunnalliset leiripäivät. Kaupungilta anottiin Ahveniston urheilukeskusta käyttöön maksutta. Lisäksi anottiin että kaupunki rakentaisi 4 tilapäistä lentopallokenttää, toimittaisi alueelle juomaveden jakelun ja antaisi käyttöön toimistotiloja. Kaupunki ilmoitti 7.10.1974 suostuvansa hankkeeseen, mutta ilmoitti samalla, että autoja ei saanut pysäköidä alueelle, vaan ne oli jätettävä muualle. Suojelijaksi pyydettiin maaherra Valdemar Sandelinia.

Leiripäivät pidettiin 28-29.6.1975, ja ne onnistuivat palautteen mukaan mainiosti. Jokunen kitkerä kommentti saatiin. Hämeen Sanomat suhtautui penseästi leiripäiviin. Johtokunta otti osan tästä omaan piikkiinsä, koska lehteä ei ollut informoitu tarpeeksi.

Leiripäivien taloudellinen lopputulos oli erinomainen. Voittoa tuli noin 20 000 mk ja Joutsituvan rakentamiseksi otetut lainat voitiin maksaa pois. Samalla johtokunta vapautui takausvastuistaan. Maaherra Sandelinia muistettiin sittemmin kiitoksin.

9 Jäsenistö ja talous

9.1 Jäsenistö ja jäsenmaksu

Jäsenistön määrä kasvoi ripeästi. Naiset ovat olleet alusta lähtien niukasti enemmistönä. Nuorisojäsenten osuus on ollut noin 10%. Jäsenmäärä ylitti 100 jäsenen rajan heti toisena täytenä toimintavuotena. Jäsenmäärä oli pitkään 500-600 henkeä, mutta vuonna 2005 alkoi voimakas kasvu ja vuonna 2009 ylitettiin 1000 jäsenen raja. Uudet jäsenet ovat nimenomaan nuoria lapsiperheitä. Jäsenmäärä on sen jälkeen pysynyt 1000 jäsenen tuntumassa.

Jäsenmaksu on porrastettu siten, että 1. jäsenen maksu on perusmaksu, 2. saman perheen jäsenen maksu on alempi ja nuorisomaksu alhaisin. Lisäksi on määrätty oma jäsenmaksu henkilöille, jotka ovat 1. jäsenenä jossain muussa

latuyhdistyksessä. Jäsen voi alkuvuosina maksaa ns. ainaisjäsenmaksun, mutta tästä käytännöstä luovuttiin vuonna 2002. Uusia ainaisjäseniä ei enää otettu, mutta entiset saivat pitää oikeutensa. Yhdistyksellä voi lisäksi olla kunniajäseniä, joiden jäsenmaksun yhdistys maksaa itse.

Suomen Latu kerää jäsenmaksut ja tilittää ne paikallisyhdistykselle. Samalla se perii ns. jäsenveron. Aika usein jäsenmaksun korotustarve onkin aiheutunut siitä, että Suomen Latu on nostanut jäsenveroa.

Jäsenmäärän kehitystä on kuvattu tarkemmin liitteenä olevassa taulukossa. Tiedot puuttuvat osittain, sillä esim. jäsenmääriä ei ole kirjattu systemaattisesti pöytäkirjaan. Osittain tähän on varmaan syynä siirtyminen sähköiseen jäsenrekisteriin.

9.2 Talous

Yhdistyksen talous perustuu jäsenmaksuihin, retkituottoihin ja saatuihin avustuksiin. Joutsitupa tuotti myyntituloja niin kauan kuin sinne oli hyvät ladut. Tämä lisäksi tuloja on saatu ainutkertaisista tapahtumista, kuten valtakunnalliset retkipäivät, tai toistuvista tapahtumista kuten Finlandia- hiihto. Retkipäivillä oli erityinen merkitys, sillä sen tuloilla maksettiin Joutsituvan rakentamiseksi tarvittavat lainat. Pieni purosia on syntynyt myös järjestetyistä kursseista, saunamaksuista, tapahtumien tuotoista sekä arpajaisista.

Kaupungilta saatiin 1990-luvulla vuosittain toiminta-avustus. Myös Hattulan kunta antoi avustuksia. Yhteismäärältään nämä olivat tuolloin 8000 mk. Ne alkoivat alentua 1990-luvun lopussa, kun kuntien talous kiristyi ja anojia oli paljon. Alimmillaan avustus on ollut 33 euroa. Nykyään Hämeenlinnan kaupungin avustus on ollut vuosittain 400-500 euroa.

Suurimmat yksittäiset kuluerät olivat Joutsitupa ja Kiehin. Joutsituvan kuluista on kerrottu enemmän kohdassa Joutsitupa. Kiehisen kulut syntyvät painatuksesta ja postimaksuista. Muut työt hoidettiin talkoilla.

Talousarvion rakenne muuttuu 1990-luvulla, kun vuoden loppusummaa ei enää lasketa vaan tuotot ja kulut budjetoidaan tuotto/kululajeittain. Talousarvioita ei ole kaikkina vuosina liitetty pöytäkirjoihin, vaan ainoastaan tuloslaskelma ja tase. Kokonaisuuden hahmottaminen onkin siten hankalaa. Talousarviotiedot, tilikauden voitot ja tappiot sekä taseen loppusummat on koottu liitetaulukoon. Viime vuosina pöytäkirjoihin ei ole enää liitetty tilintarkastajien lausuntoja, vaan ne löytyvät kirjanpitoaineistosta. Taloutta on hoidettu yhdistyksen koko toiminta-ajan huolella ja säästäväisesti. Työt on tehty talkoilla, palkkioita ei ole maksettu ja kuluista on korvattu vain pikkusummia.

10 Nippelitietoa

Kauppias Paulamäki sponsoroi toiminnan alkuvuosina perheenemäntien virkistysretkiä. Virkistysmatkoja tehtiin aluksi Ilomantsiin, sittemmin Ahvenanmaalle.

Joutsituvalle murtauduttiin 80-luvulla ja sieltä vietiin omaisuutta, mm kaasupullot. Lukot vaihdettiin. Majalle on myöhemminkin tehty ilkivaltaa.

Vuonna 1972 otettiin kantaa moottorituesuunnitelmiin sopivien alikulkujen saamiseksi ulkoilureittejä varten.

Yhdistykselle hankittiin omia anorakkeja. Suunnittelu käynnistyi vuonna 1972. Anorakkitilaus viivästyi, sillä punaista kangasta ei saatu mistään. Kaipa kangasta löytyi, koska 1974 vuosikokouksessa Lauri Lehto ilmoitti, että anorakkeja oli saatavissa myös vetoketjullisena mallina ja että anorakkeja voi tilata Saarto & Siivoselta. Anorakkeja oli myyty 1975 alkuvuodesta 17 kpl. Tilatuista 22 anorakista myytiin lopulta 21. Viimeinen ostettiin ladulle esittelykappaleeksi.

Yhdistykselle hankittiin useaan otteeseen omia pipoja sekä hihamerkit. Oman merkin suunnittelu alkoi vuonna 1971. Hihamerkkikin ilmeisesti saatiin aikaan, koska vuoden 1975 tuloslaskelmassa näkyy tuloja 60 mk.

Yhdistyksellä on myös oma viiri, jota on jaettu ansioituneille latulaisille sekä yhteistyökumppaneille, usein merkkipäivinä. Ansioituneita latulaisia on muistettu myös Suomen Ladun ansiomitalein.

Ahvenistolle tehtiin luontopolku, jonka toteuttivat Hämeenlinnan Latu ja Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys. Se otettiin käyttöön 1977 ja sitä kohenneltiin vuosien mittaan.

30- vuotisjuhlat pidettiin Joutsituvalla 23.9.2000. Juhla oli samalla uuden saunan vihkiäisjuhla. Vieraita oli noin 80 henkeä.

40-vuotisjuhlat pidettiin Joutsituvalla 13.5.2010. Juhlat onnistuivat mainiosti, sää oli kaunis ja juhluvieraita 70 -80 henkeä.

11 Mikä tekee Hämeenlinnan Ladusta erityisen

Hämeenlinnan Ladun toiminta on ollut alkumetreiltä asti poikkeuksellisen monipuolista. Ladun toiminta mielletään usein pelkästään eräretkeilyksi Lapissa tai samoilemiseksi kotokulmilla. Yhdistyksessämme harrastetaan retkeilyn lisäksi useita lajeja kuten avantouinti, hiihto, kävely, lentopallo, melonta, patikointi, perheliikunta, sauvakävely ja soutu. Vesillä liikkuminen onkin erityispiirre, joka on tuonut yhdistykselle paitsi näkyvyyttä myös paljon

uusia jäseniä.

Hämeenlinnan luonto on myös erityinen. Harjut, vesistöt, lähistön retkeilyalueet ja kaupungin ylläpitämät liikuntapaikat tulipaikkoineen antavat mahdollisuuden liikkua kesällä ja talvella koko perheen voimin. Aulanko, Ahvenisto, tai kotoisammin Appara, ja Alajärvi ovat helmiä, Evo ja Tammelan Torronsuo monimuotoisia retkeilykohteita.

Hämeenlinnan Latu on osannut verkostoitua. Sillä on hyvät ja toimivat suhteet alueen muihin seuroihin kuten melontaseura Vesikot, tunturikerho Alppas ja kestävyysliikuntaseura Hämeenlinnan Hitaat. Melkoinen osa aktiiveista on jäsenenä useammassakin yhdistyksessä. Myös yhteistyö naapurilatuyhdistysten kanssa on toimivaa. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki ja Sydänyhdistys ovat läheisiä yhteistyökumppaneita. Erityismaininnan ansaitsee Hämeenlinnan kaupunki, joka on paitsi vuokraisäntä myös yhteistyökumppani järjestettäessä tapahtumia.

Yhteiskunnan strategiana tuntuu olevan julkisen sektorin tehtävien siirtäminen kolmannelle sektorille eli yhdistyksille. Tuskin Hämeenlinnan Ladun aktiivit ovat ajatelleet asiaa strategisena ratkaisuna käynnistäessään vapaaehtoistoimintaansa. On vain oltu avarakatseisia ja lämminsydämisinä edelläkävijöitä. Tämä näkyy katukuvassa viikoittain, kun latulaiset ulkoiluttavat pyörätuolilla hoitolaitosten liikuntakyvyttömiä asukkaita. Palvelun saajat ja laitosten henkilökunta osaavat taatusti arvostaa sitä, mutta soisi, että näin arvokkaalle asialle saisi julkistakin tunnustusta tai Suomen Ladun tunnustusta. Vaikka kissa kiitoksella elää...

Jäsenmäärän kasvu ja etenkin sen rakennemuutos lupaa hyvää latulaisuudelle. Vihreät arvot, kestävä kehitys ja perhekeskeisyys nostavat päätään etenkin nuorten aikuisten keskuudessa. Jospa osa tästä kanavoituisi järjestötoimintaan jatkamaan siitä, mihin me vanhat pakon edessä lopetamme.